

Rozhýbaný kraj

September / 2022

 KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Európske dedičstvo na Gemeri

Príďte sa pokochať krásami gotických kostolíkov na Gemeri a na Malohonte, ktoré sa môžu pýšiť veľkolepým ocenením a vyrážajú návštevníkom dych.

Dobudujeme nemocnice na Spiši a Zemplíne

Domáce úlohy

Začal sa nový školský rok, čas úloh, krúžkov, ale aj vzácných stretnutí. Kraj na svoje domáce úlohy nezabudol ani počas letných prázdnin. Stavebný ruch ste mohli počuť na každej tretej župnej škole, a tak sa mnohí z vyše 23-tisíc stredoškolákov vrátili po lete do vynovených priestorov. A nie je to jediná dobrá správa na začiatku školského roka. Spomínate si na kauzu, ktorú sme vlni odhalili na košickom gymnáziu? Minimálne šesť rokov tam nelegálne prenajímali parkovisko spriatelenej autoškole. Urobili sme s tým poriadok. Prenájom už zarába župe a s novým nájomcom sme sa dohodli, že študentom v kraji daruje 10 vodičákov. Prečítajte si, ako sa môžete zapojiť do súťaže o vodičský preukaz aj vy. Na vodičov myslíme na župe aj pri rekonštrukciách ciest a mostov. Počas leta pokročili cestári napríklad na Zemplíne. Na moste v Sirníku sme sa prehupli do druhej polovice výstavby. Dodávateľ prisľúbil, že po vynovenom moste budete môcť prechádzať už túto jeseň.

Kraj na svoje domáce úlohy nezabudol ani počas letných prázdnin.

Rastislav Trnka

predseda KSK
predseda@vucke.sk

Obzvlášť hrdý som na to, že sme v lete stihli urobiť prvý krok k dobudovaniu nemocničných pavilónov na Spiši a Zemplíne. To povedie k zlepšeniu zdravotnej starostlivosti v celom kraji. Hoci nás už počasie miestami láka pod deku s čajom v ruke, neváhajte sa ešte rozhýbať. Zapojte sa do župných aktivít, ktoré sme pre vás pripravili v rámci Európskeho týždňa mobility. Alebo využite nasledujúce týždne na jesenné potulky po kraji - necháte sa nalákať na šport, kultúru alebo tradičné východniarske pochúťky?

Obsah

Jazdite ekologicky

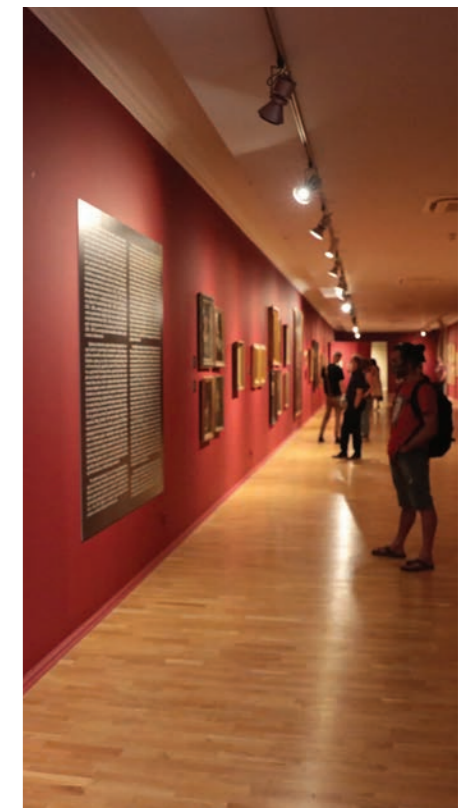

Rozhovor s Magdou Vášáryovou

Magda Vášáryová okrem toho, že je výbornou herečkou, diplomatkou a političkou, bojuje aj za to, aby na Slovensku bolo zachovaných čo najviac kultúrnych pamiatok. Snaží sa, aby každý počul o nádherách a skvostoch, ktoré sa nachádzajú aj v Košickom kraji, a na ktoré môžeme byť patrične hrdí. Už ste počuli o gotických kostolíkoch na Gemeri, ktoré sa pýšia ocenením Európske dedičstvo?

str. 3 - 4

foto: BSK / flickr.com

Inovácie v kultúre

Jeseň bude v krajských kultúrnych zariadeniach bohatá na nové zážitky. Župa prispela na projekty v Spišskej Novej Vsi, v Trebišove aj v Kráľovskom Chlmci, kde si prídu na svoje športovci i fanúšikovia inovatívnych riešení. Umenie a inovácie tak budú na dosah aj pre východniarov.

str. 7

Opäť tu máme Európsky týždeň mobility, ktorý bude prebiehať tradične od 16.-22. septembra 2022. Počas neho by sme mali svoje vodičské preukazy odložiť do zásuviek a spoznať krásy našich končín po vlastných, na bicykli či hromadnou dopravou. O to, aby počas tohto týždňa ľudia využili naplno ekologickú dopravu sa pričínili aj Košický samosprávny kraj, ktorý si pripravil množstvo zaujímavých aktivít po celej župe.

str. 10

Rozhovo

s Magdou Vášáryovou

Zachrániť tieto skvosty je naša povinnosť pred celou Európou.

foto: BSK / flickr.com

Keď sa povie meno Magda Vášáryová, každý vie, o koho ide. Je výbornou herečkou, diplomatkou a političkou. Do každej tejto oblasti dáva srdce a všetko robí naplno. Príkladom je aj jej vytrvalosť v boji o kultúrne pamiatky, ktorých je na Slovensku neúrekom. Najnovšie sa regióny Gemer a Malohont môžu pýšiť ocenením Európske dedičstvo, ktoré získali kvôli gotickej ceste. Práve tej sa Magda Vášáryová stala tvárou.

Začneme tak zľahka. Ako sa máte a ako ste strávili letné prázdniny?

Mala som pred letom veľké plány, ako budem chodiť na dlhé prechádzky, cvičiť, veľa plávať v jazere pri Banskej Štiavnici, starať sa o moje vnúčatá, chodiť s nimi na výlety a ako to skončilo? Prvý týždeň júla som sa pošmykla, prisadla si nohu a zlomila si vonkajší členok. Teraz začínam pomaly chodiť.

Vďaka krásam, ktoré Košický a Banskobystrický kraj ponúka, sa podarilo získať prestížne ocenenie Európske dedičstvo. Myslíte si, že dovolenka doma stojí za to a naša krajina má stále čo ponúknuť?

Keď som prvýkrát navštívila pred mnohými rokmi Štítňik, jeho nádherný kostol a dozvedela som sa, že do neho prší, bola som zhrozená a požiadala som prezidenta ČSFR pána Václava Havla o financie. Poskytol mi ich a strecha prestala pretekať. Odvtedy som sa snažila zistiť si o vnútorných výzdobách štítňického kostola a postupne sa mi objavovali ďalšie a ďalšie kostolíky. Pred vyše desiatimi rokmi som zorganizovala výlet 21 profesoriek a profesorov z Poľska a ukázala som im všetku tú gotickú nádheru, ktorú u nás máme a je originálna. Nikdy nezabudnem na moment, kedy všetci kľakli do prachu a neporiadku v šiveticciach v kostolíku na kopci v úžase pred maľbou sv. Margity Antiochskej.

Myslíte si, že vnímanie histórie sa u ľudí zlepšuje a nemali by na ňu zanevrieť? Príkladom sú aj tieto stredoveké nástenné maľby na Gemeri a Malohonte, o ktorých možno mnoho ľudí ani len nepočulo, pritom naše župy sú prvé, ktoré toto ocenenie získali.

Pôvodne som chcela, aby boli aspoň niektoré zapísané do zoznamu svetového dedičstva UNESCO a medzi tými poľskými profesormi bol aj prof. Jacek Pzrchla, vtedy prezident UNESCO. Veľmi ma chcel podporiť. Ale Pamiatkový ústav dával prednosť rímskym pamiatkam. Zapísanie do zoznamu európskeho dedičstva, o ktoré sa veľkou mierou zaslúžila vtedajšia predsedníčka PÚ v Banskej Bystrici, bol druhý cieľ. A som šťastná, že sa ho podarilo v zhode dvoch žúp dosiahnuť. Bola som pri podpise dohody.

Stali ste sa tvárou Gotickej cesty na Slovensku. Čo vás inšpirovalo stať sa ambasádorkou značky Európskeho dedičstva?

Vyrástla som v Banskej Štiavnici a z mojej postieľky som videla za každého počasia obrovskú vežu s pôvodným zvonom v Starom zámku. Asi aj preto mám vyvinutý zmysel pre pôvodné pamiatky, ktorých sme sa na našom území stali správcami a máme ich veľké množstvo. Môj otec bojoval o zachovanie pamiatok Štiavnice pred komunistami, ktorí chceli dokonca zbúrať Svätú Trojicu s celým námestím. Od roku 2000 som sa venovala záchrane drevených kostolov za Svidníkom, dva z nich sú v UNESCO zozname. Potom prišla na rad Kalvária v Banskej Štiavnici a teraz by som chcela väčšiu pozornosť venovať Kaštieľu v Jelšave a hlavne Šiveticciam. Vznik Gotickej cesty je pre mňa najlepšia iniciatíva, ktorú som si na začiatku ani nevedela predstaviť.

Pri pohľade na toto unikátne dielo, čo vám ako prvé napadne?

Usilujeme sa medzinárodné značky najmä preto, aby sme tieto unikátne pamiatky chránili pred nami samými. Zničili a ničíme ich naďalej. Musím priznať, že ešte som nestretla medzi mojimi známymi a ľuďmi, ktorých stretávam, že by vedeli, kde sú Šiveticie či dokonca ich navštívili. Všetci už boli na Bahamách, alebo v Louvri, ale nevenujú Slovensku pozornosť. Cudzie im chutí viac. Vďaka všetkým starostom a starostkám, primátorom postihnutých miest, farárkam a farárom v malých gemerských dedinkách, ktoré a ktorí sa usilujú zo všetkých síl vysvetliť svojim zastupi-

teľstvám, že zachrániť tieto skvosty je naša povinnosť pred celou Európou. To sú hrdinky a hrdinovia našich čias.

Síce pochádzate z Banskej Štiavnice, ktoré miesto v Košickom kraji sa vám vrylo do pamäti a odporúčili by ste každému, aby ho navštívil?

Samozrejme Košice so svojimi pamiatkami, ale aj dnes kalvínske kostolíky v tokajskej oblasti, ktoré sú už krásne opravené, a o ktorých som nič nevedela.

Všetci už boli na Bahamách, alebo v Louvri, ale nevenujú Slovensku pozornosť. Cudzie im chutí viac.

Čo by ste odkázali ľuďom, aby zostali hrdí na to, čo ponúka ich región?

Každá oblasť na Slovensku je priam pochovaná pod pamiatkami. Okrem povstaleckých vojsk Rákocziho sme si ich úspešne ničili sami. Rozkradli sme zámky, kaštiele, kúrie, zbúrali niektoré z nich, aby sme postavili paneláky. Ako národ sme sa vzdali našej uhorskej histórie, ktorej jedny z najdôležitejších udalostí sa odohrávali na našom území, ktoré dnes spravujeme my. A čo sa týka košického kraja, ten má mnoho krásnych, no ohrozených zákutí. Ja som ich navštívila a mali by aj všetci občania Slovenska, kým sa vyberú napríklad do Thajska.

Leto na Zemplíne v znamení opráv mostov

Zatiaľčo most Sirník je v polovici svojej výstavby, pri Stretave opäť obnovili práce.

Most pri obci Sirník

Dobré správy pre Zemplínčanov. Výstavba mostu M2774 cez rieku Ondava pri obci Sirník sa aktuálne nachádza vo svojom polčase. Kontrolný deň potvrdil, že práce nateraz pokračujú podľa dohodnutého harmonogramu. Pre občanov by mohol byť most pri Sirníku sprejazdený už túto jeseň. K polovici augusta bola vybudovaná spodná stavba nosníkovej časti mostného objektu, položené nové nosníky a zosilnená konštrukcia komorovej časti mosta. Pracovať sa bude aj na prístupe na most zo strany od obce Oborín, aby v záverečnej etape prebehli izolačné práce, zhotovenie vozovky, osadenie mostných záverov a zvodidiel. Košický samo-

správny kraj zo svojho rozpočtu vyčlenil na rekonštrukciu viac ako 4,1 milióna eur. Stavebný ruch sa obnovil aj pri na moste cez potok Čierna voda pri obci Stretava. Ide o administratívne najnáročnejšiu stavbu aktuálneho volebného obdobia, pri ktorej realizácii nastalo množstvom problémov. Po prepracovaní pôvodnej projektovej dokumentácie z roku 2016, ktorej plány už nekorešpondovali s aktuálnym stavom mosta, následne došlo aj k dramatickému nárastu cien stavebných materiálov, v dôsledku čoho zhotoviteľ nebol schopný pokračovať v prácach za pôvodné zazmluvnené ceny. Búracie práce preto boli prerušené a stav-

ba pozastavená. Po zdĺhavom procese schválenia dodatkov k zmluve Úradom pre verejné obstarávanie, začal zhotoviteľ v polovici augusta s prípravou a výstavbou novej spodnej stavby. Aktuálne pracuje na odbúrání štyroch zostávajúcich úložných prahov, následne vybudovania nových a aj novej nosnej konštrukcie. Výstavba mosta sa tak navýšila o takmer milión eur. Projekt rekonštrukcie cesty medzi Michalovcami, Veľkými Kapušami a Kráľovským Chlmcom si tak vyžiada viac ako 4 809 000 eur. Nový most by mal byť sprejazdený v prvej polovici budúceho roka.

Dobudujeme nemocnice na Spiši a Zemplíne

Rekonštrukciu ale aj prístavbu by mohli dostať nemocnice v Spišskej Novej Vsi a Michalovciach.

Vizualizácia budúceho pavilónu v nemocnici v Spišskej Novej Vsi

Košický samosprávny kraj urobil prvý krok k dobudovaniu nových pavilónov župných nemocníc. Župa sa so svojim zmluvným partnerom Svet zdravia a. s. dohodla na príprave a spolufinancovaní projektovej dokumentácie. Rekonštrukciu ale aj prístavbu by mohli dostať nemocnice v Spišskej Novej Vsi a Michalovciach. Došlo by tak k výraznému nárastu nemocničných kapacít, rozšíreniu zdravotnej starostlivosti v kraji, ale aj udržaniu kvalifikovaného zdravotníckeho personálu a špecialistov v regióne. Pre spádovú oblasť Spišská Nová Ves by sa tak zdravotná starostlivosť stala dostupnejšou pre 150-tisíc pacientov ročne a v Michalovciach pre viac ako 220-tisíc pacientov ročne. Nemocnica v Spišskej Novej Vsi by takto dokázala zrekonštruovať existujúce priestory a dostávať k pavilónu nemocnice plne vybavené

priestory s kapacitou 80 lôžok. Bolo by tu umiestnené gynekologicko-pôrodnické oddelenie, novorodenecká JIS a oddelenie anestézie a multiodborovej intenzívnej starostlivosti. Došlo by tiež k rozvoju traumatologického a muskuloskeletálneho programu či onkológie. Nemocnica v Spišskej Novej Vsi by tak bola schopná zabezpečovať akútnu zdravotnú starostlivosť v spolupráci s poskytovateľmi v Poprade, Prešove a Starej Ľubovni. V Michalovciach zasa projekt do- stavby a rekonštrukcie nemocnice ráta s rozvojom otorinolaryngológie, oftalmologického ako aj urologického programu pre dosiahnutie súčinnosti s nemocnicou v Trebišove. Prístavba k nemocnici v Michalovciach by mala zlepšiť aj aktuálny problém cievnych intervencií. Nielenželepší dostupnosť v širokom regióne, ale najmä zabezpečí včasnú hospitalizáciu pri náhlej

cievnej mozgovej príhode či infarkte myokardu. Realizáciou projektu sa tu podarí rozšíriť kapacity o 100 plne vybavených lôžok. Pribudnúť by tiež mali nové operačné sály a lôžkové oddelenia pre internistické a chirurgické odbornosti. Dobrými správami pre kraj sú aj nové podmienky nájomných zmlúv, ktoré odsúhlasilo posledné krajské zastupiteľstvo. Na základe týchto zmien vznikol zmluvnému partnerovi Svet zdravia a. s. záväzok preinvestovať do župných nemocníc, ktoré má v nájme, 700-tisíc eur každé tri roky. V prospech kraja sa upravila aj výška nájmu, dohodnutá bývalým vedením, a to zo symbolického jedného eura na rok na 2,1 milióna eur. Technické zhodnotenie a prístavby, ktoré sa podarí dobudovať v rámci projektov budú navyše verejným majetkom, teda majetkom Košického samosprávneho kraja.

Európsky týždeň mobility

Témou aktuálne ročníka kampane je Lepšia dostupnosť a mottom Cestujme zodpovedne. Ako to býva zvykom, kampaň bude prebiehať od 16. do 22. septembra 2022. Využitie ekologickej dopravy podporí aj Košický samosprávny kraj. Ten si pripravil zaujímavé aktivity, ktoré by bola škoda nevyužiť.

Aktivity Košického samosprávneho kraja

Košická župa sa tento rok rozhodla, že sa zapojí do Európskeho týždňa mobility 2022 na plné obrátky. Pre ľudí žijúcich v tomto kraji pripravila rôznorodé aktivity. Jednou z nich je aj vybavenie si bezkontaktných dopravných kariet integrovaného dopravného systému IDS Východ bez poplatkov. Zaujímavosťou ju môžu získať cez e-shopy alebo osobne v zákazníkych centrách dopravcov eurobus, a.s. a ARRIVA Michalovce, a.s. Kupujúci si pri nákupe vyberie možnosť či chce kartu zaslať prostredníctvom pošty alebo si ju vyzdvihne osobne u dopravcu. Ak zaškrtnie poštu, jediné čo bude hrať sú poštovné náklady. Ďalšou aktivitou je cestovanie v prímestskej autobusovej

doprave v Košickom kraji počas Medzinárodného dňa bez áut za evidenčné cestovné. To znamená, že dňa 22. septembra 2022 si cestujúci platiaci jednosmerné základné alebo zľavnené cestovné v hotovosti i čipovou kartou v prímestskej autobusovej doprave, zaplatí za lístok 0,20 eur na každých 50 km. Nesmúťte, ak nevyužívate služby zvýhodnenej prímestskej autobusovej dopravy, oprášte bicykle alebo si obujte pohodlné topánky. Košický samosprávny kraj si aj pre vás pripravil ďalšie aktivity, a to OPRAV SI a NABI SA. O čo ide? S oboma aktivitami sa východniari stretli už minulý rok. Pred Úradom Košického samosprávneho kraja na Námestí Maratónu mieru v Košiciach, bude v určitých časových intervaloch od 19. do 22. septembra 2022 k dispozícii cykloservis. Podujatie NABI SA bude prebiehať v štyroch mestách v Košickom kraji. Ide o poskytnutie zdravých raňajok a cykloservisu.

10 000 pre zdravie

Košický samosprávny kraj v spolupráci s Prešovským samosprávnym krajom a IDS Východ si pre oby-

vateľov krajov pripravili súťaž, ktorá je založená na tom, aby každý denne prešiel 10-tisíc krokov. Zapojiť sa môžu dospelí i žiaci stredných škôl, tí najlepší môžu získať zaujímavé ceny, ako napríklad kolobežku, smart hodinky alebo kredit na dopravnú kartu prímestskej autobusovej dopravy. Prihlásiť sa môžu cez on-line formulár, ktorý bude zverejnený na stránke www.idsvychod.sk. Pozor! Rátanie krokov bude obmedzené na vybrané mobilné aplikácie.

Aktivity IDS Východ

Ak ste sa už nabudili na Európsky týždeň mobility a ste fanúšikom ekologickej dopravy, IDS Východ si pre vás pripravila ďalšie zaujímavé aktivity, na ktorých by ste nemali chýbať. Jednou z nich je aj workshop, ktorý sa uskutoční 21. septembra 2022 vo Východoslovenskej galérii v Košiciach a 22. septembra 2022 v Krajskej galérii v Prešove. Témy sa budú týkať najmä verejnej dopravy. IDS Východ ďalej organizuje rôzne prednášky na školách či už v Košickom alebo Prešovskom kraji. Všetky potrebné informácie k aktivitám sa dozviete na stránke www.idsvychod.sk.

NABI SA

19. septembra 2022
od 7:30 do 10:00 hod.
v Rožňave (námestie)

20. septembra 2022
od 7:30 do 10:00 hod.
v Spišskej Novej Vsi
(námestie)

21. septembra 2022
od 7:30 do 10:00 hod.
v Michalovciach
(námestie)

22. septembra 2022
od 7:30 do 10:00 hod.
v Košiciach
(pri Jakabovom paláci)

Zapoj sa do súťaže o vodičský preukaz

Kritériá videa

Dĺžka: 60 sekúnd

Spracovanie videa: Ľubovoľné, avšak konečný výstup musíš poslať vo forme videa

Práca: Video nemusíš natáčať sám. Môže ti s ním ktokoľvek pomôcť

Kreativita: Okrem závažnosti dopravného problému sa bude hodnotiť aj kreativita

Košickému samosprávnemu kraju záleží na tom, aby na jeho školách vyrastali zodpovední a ohľaduplní vodiči. A práve preto, všetkým študentom nad 17 rokov, ktorí navštevujú stredné školy, ktorých zriaďovateľom je kraj, ponúka možnosť zasúťažiť si o 10 vodičských preukazov. Kto sa môže zúčastniť a čo je potrebné urobiť, aby si možno o pár mesiacov držal vo svojich rukách krajský vodičák práve ty?

Kto, čo, ako, kedy a prečo?

Zapojiť sa do súťaže o krajské vodičské preukazy nie je vôbec komplikované. Stačí prejsť jednotlivými krokmi a na konci sa dostať medzi najlepších. Prvý krok začína tým, že navštíviš webovú stránku www.kskvodiacaky.sk. Práve tu nájdeš všetky potrebné informácie, ktoré ťa postupne dovedú k vodičskému oprávneniu. Aby sme sa o tebe dozvedeli viac, je potrebné vyplniť prihlasovací formulár, v ktorom vypíšeš základné informácie. Dôležité je, aby si k nemu priložil aj informácie o tom, že si šikovný mladý východniar. Počuješ dobre, ak si v niečom výnimočný

a o tvojom talente by sme sa mali dozvedieť, neváhaj a pochváľ sa. Môžu to byť napríklad výsledky v športe na národnej/medzinárodnej úrovni, výsledky v umeleckej činnosti - spev, recitácia, tanec, maľovanie a iné. Sme si vedomí aj toho, že oceniť treba i to, keď má človek srdce na pravom mieste a nezištná pomoc mu nie je cudzia - dlhodobé dobrovoľníctvo, realizované mimo školských zbierok. Samozrejme, toto sú najčastejšie príklady toho, v čom sú krajskí stredoškolskí naozaj dobrí. Vieme, že výnimočnosť sa dá preukázať v rôznych oblastiach. Tak neváhaj a predstav nám, čo je v tebe. Posielať prihlášku môžeš od 8. 9. 2022 do 30. 9. 2022.

Boj o vodičský preukaz

Ak ti po vyplnení prihlášky príde potvrdzujúci email, je na rade tvoja kreativita, v ktorej sa medze nekladú. Práve tu sa začína boj o vodičský preukaz. Ak ho chceš získať práve ty, natoč nám krátke video, v ktorom poukážeš na ľubovoľný dopravný problém vo svojom meste alebo obci. Môžeš napríklad poukázať na miesto, kde chýba dopravné znače-

nie, prípadne je niekde značenie zle viditeľné, čo má alebo môže mať za následok nehodu. Daj nám o tom vedieť s použitím všetkej kreativity, ktorú v sebe máš.

A čo potom?

25 najlepších videí bude zverejnených na stránke www.kskvodiacaky.sk, kde projekty ocení svojim hlasom samotná verejnosť. Desiatim najlepším dostanú kurz vodičského oprávnenia zadarmo. Aj vďaka Košickému samosprávnemu kraju, sa budú môcť dostať až na Kraj sveta. Všetky potrebné informácie o kurze nájdeš na stránke.

Hrdina z kraja Ondrej Tomášik

Zamestnanec na správnom mieste. Ondrej Tomášik celý svoj život zasvätil Správe ciest Košického samosprávneho kraja. Pracoval tam od svojich takmer osemnástich rokov a teraz sa rozhodol, že je čas odísť do dôchodku, len nedávno oslávil krásnych 70 rokov. Ako však sám tvrdí, svoje rozhodnutia neľutuje a nikdy by si inú prácu nevybral. Tento cestár telom aj dušou pochádza z čarovnej obce Rejdová, ktorú okrem iného preslávil jeden z najstarších folklórnych festivalov v Košickom kraji. Príbeh Ondreja Tomášika sa začal písať potom, čo skončil strednú priemyselnú stavebnú školu v Rožňave. Hľadal si prácu a vtedajší riaditeľ školy mu oznámil, že na Správe ciest v Rožňave majú voľné miesto. V tom čase to bola ešte Okresná Správa ciest. Na svoj prvý deň si pamätá celkom presne. Písal sa dátum 19. 7. 1971, čo

znamená, že tento rok uplynulo 51 rokov od jeho nástupu do Správy ciest Košického samosprávneho kraja.

Krôčik po krôčiku

V novom zamestnaní začal ako samostatný technický pracovník. Neskôr pracoval na technicko-správnom úseku, potom ako majster značkovej čaty. Pri otázke, na ktoré roky spomína s najväčšou hrdosťou, skromne odpovedal, že na všetky. No keby si mal vybrať, je to určite obdobie, kedy pôsobil ako výrobnotechnický námestník. Iróniou je, že najviac sa mu páčila pozícia na technicko-správnom úseku. Počas tohto času sa prihovárал obyvateľom v okrese, bol poslom dobrých správ, ak sa začala oprava vozovky alebo

bolo potrebné odkomunikovať rôzne zásahy do ciest, no vyjadroval sa aj k projektom. Nie každý deň je nedeľa a každá práca obnáša radostné aj menej úsmevné chvíle. Spomenul si na časy, keď pracoval ako výrobnotechnický námestník. Zamestnancov bolo málo a o mechanických strojoch nebolo ani chýru ani slychu. Aj jeden sypač na cestárskom úseku v Rožňave bola výhra. Spomína na časy, keď v zime a mrazoch museli sypať cesty pracne, lopatami. Ani taká bežná vec ako soľ na cesty nebola samozrejmosťou z dôvodu, že soľ sa kedysi používať nemohla. Ako námestník, však musel byť stále v strehu a či zima, polnoc alebo ráno, ak to bolo potrebné, neváhal vyhrnúť si rukávy a dať sa do roboty.

Domovina

Pán Ondrej Tomášik sa narodil v Rejdovej, neďaleko Dobšinej, kde aj vyrastal. Životná púť ho však zaviedla do Rožňavy. Aj keď práca mu to možno neumožňuje pravidelne, práve do jeho rodiska sa vracia najradšej. Cesty sú tam kľukaté, no domov je jednoducho domov. Ako malý chlapec či študent si nikdy nemyslel, že bude robiť na Správe ciest Košického samosprávneho kraja. Ako to vyplývalo z odboru, ktorý študoval, myslel si, že sa zamestná v stavebníctve. Aj keď to tak nakoniec nebolo, na stavebníctvo nezanevrel a s radosťou postavil dom nielen sebe, bratom či bratrancom, ale pomocnú ruku popri práci podal každému, kto to potreboval.

Vtipy o cestároch

Každý aspoň raz počul vtip o cestároch. Či už na nich niečo pravdivé je alebo nie, musia zhodnotiť samotní cestári. Ondrej Tomášik si z nich však nič nerobí a dokonca priznáva, že jemu samému sa jeden veľmi páči a rád sa na ňom zasmieje: „**Cestári sú najmenší ľudia na svete. Napadne centimeter snehu a už ich nevidno.**“ Avšak, aby si jeden nemyslel, s pokojom na duši a čistým svedomím môže povedať, že každý na Správe ciest robí všetko, čo je v jeho silách a čo mu kompetencie dovoľujú. Neotáľajú, nevyhovávajú sa, pracujú z plných síl za každého počasia.

Ilustračné foto

Jeseň prináša do kultúrnych stánkov inovácie

Tak, ako sa mení doba, mení sa aj prístup ku kultúre, múzeá už dávno nie sú len o vzdialených exponátoch a galérie sa menia z tichých hál na živé komunitné miesta. Návštevníkom sa snažia poskytnúť nový pohľad na históriu, remeslo aj umenie a na výstavy či predstavenia prilákať i mladšiu generáciu. Skvelým príkladom tohto zámeru sú aj projekty podporené z internej výzvy Tradície inšpirujú inovácie. Kraj ju spustil v roku 2019, odvtedy sa vďaka nej realizovalo už 17 úspešných projektov kultúrnych organizácií v pôsobnosti župy za vyše 560 - tisíc eur. Počas jesene budú prístupné ďalšie štyri projekty za vyše 226 - tisíc eur.

Príďte zažiť Život na panstve

Ako kedysi vyzeral život na Zemplíne a aké oblečenie bolo vtedy hitom? Na všetko vám zodpovedia v Kultúrnom centre južného Zemplína v Trebišove. Vďaka financiám z výzvy vytvorili aplikáciu s virtuálnou prehliadkou tamojšieho kaštieľa. Prehliadka umožní vidieť dokonca i historické inscenácie priamo v kaštieli a jeho areáli, so sprievodcom v slovenčine, angličtine aj maďarčine. Ak práve nebudete mať so sebou smart mobil,

nemajte obavy, po ruke bude tablet. Na vlastné oči si to budete môcť pozrieť od polovice októbra.

Spiš uvidíte cez 3D okuliare

Smart novinku predstaví návštevníkom aj Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, a to už na konci septembra. Na všetkých zvedavcov tam čaká virtuálna realita, ktorú zažijú vďaka 3D okuliarom. Nová expozícia - História Spiša sa tak predstaví v úplne inom svetle. To však nebude jediné prekvapenie. Príbude aj špeciálna interaktívna stena v expozícii Príroda Spiša. Lokálna príroda aj s jej zvieracími obyvateľmi bude na dosah pre všetkých objaviteľov. Nie nadarmo sa tento projekt uchádzal o financie z výzvy pod názvom Múzeum v pohybe a obraze - Interaktivita v nových expozíciách múzea - Príroda a história Spiša.

Objavte Zlaté údolie zo sedadla bicykla

Doslova z iného súdka je nápad Kultúrneho centra Medzibodrožia

a Použia. V Kráľovskom Chlmci spojili kultúru s cestovným ruchom. Už od polovice septembra bude k dispozícii nové kultúrne - informačné centrum a oddychový bod, ktorý vznikol v budove Muzeálnej expozície Jozefa Mailátha. Návštevníci, ktorí spájajú bicyklovanie s kultúrou tzv. Zlatého údolia tam nájdu nabíjaciu stanicu pre e-bike, v rámci tohto projektu začala aj spolupráca s vinohradníkmi v regióne, organizované boli odborné workshopy a konferencie.

Moderné divadlo s nahrávacím štúdiom

Koniec októbra bude priat' inováciám v Spišskom divadle. Pripravujú tam otvorenie projektu „Divadlo 21“. Moderné nahrávacie štúdio otvorí brány pre tamojších divadelníkov aj talentovaných stredoškóľakov, ktorí v ňom nájdu zariadenie pre vytvorenie vlastných kreatívnych projektov. TV štúdio nájdu v priestoroch ikonickú Reduty v Spišskej Novej Vsi na námestí.

Kraj podáva pomocnú ruku dobrovoľným hasičom

Pandémia, záplavy či vojnový konflikt na Ukrajine – vo všetkých týchto krízových situáciách neváhala pomáhať aj 1 500 dobrovoľných hasičov v Košickom kraji. Teraz im pre zmenu pomôže župa.

Župa je o krok bližšie k výrobe vodíka

Košický samosprávny kraj sa opäť priblížil k výrobe vodíka na svojom území. Krajskí poslanci v auguste schválili založenie spoločnosti W2H2 KSK, s. r. o. Pomocnú ruku župe podá spoločnosť Kosit, a. s. Každý z partnerov má mať v spoločnosti 50-percentný podiel. Spoločnosť je založená najmä za účelom inštalácie vysokoteplotného elektrolýzera, ktorý bude slúžiť na výrobu vodíka. Ten plánuje kraj použiť ako palivo na naplnenie vodíkových autobusov. Za ideálnych podmienok by takto vyrobený vodík mohol pokryť ročnú prevádzku približne 50 prímestských autobusov v kraji.

Košický samosprávny kraj chce skvalitniť pomoc dobrovoľných záchraných zložiek. Z toho dôvodu zakladá neziskovú organizáciu Dobrovoľný zbor civilnej ochrany KSK. Tvoríť ho budú aktívne operatívne jednotky dobrovoľných hasičov, ktoré pôsobia v obciach. V čase mimoriadnych situácií budú schopné vytvoriť zásahové jednotky. Vďaka župe absolvujú prví hasiči už tento rok školenia v oblastiach ako okamžitý zásah, prvá pomoc či obsluha technických strojov a zariadení, akými sú napríklad ex-

terné defibrilátory. Jednotlivé obecné zbory budú oslovené postupne. Prvotné náklady na mobilizáciu a preškolenie dobrovoľných hasičov ako aj nákup materiálneho zabezpečenia vo výške 213 500 eur uhradí kraj zo svojho rozpočtu. Zriadenie Dobrovoľný zbor civilnej ochrany KSK odsúhlasili poslanci Zastupiteľstva KSK na zasadnutí 22. augusta. Obdobné organizácie úspešne pomáhajú zaistiť civilnú ochranu aj v Rakúsku či napríklad v Taliansku.

Priority poslancov KSK

Aké sú Vaše úspechy ako poslanca KSK v tomto volebnom období, čo sa Vám podarilo presadiť alebo zrealizovať?

Daniel Rusnák

OLANO, SaS, KDH, NOVA

Aktuálne volebné obdobie, ktoré sa chýli k svojmu záveru môžeme s pokojným svedomím označiť ako úspešné, a to aj napriek obmedzeniam, ktoré nám spôsobila pandémia. Výrazným spôsobom sa nám podarilo znížiť investičný deficit, a to hlavne pri opravách a rekonštrukciách mostov a cestnej siete. Rovnako aj budov, v ktorých sídlia inštitúcie v pôsobnosti kraja. Citeľne sa rozvíjal cestovný ruch. Jednak vďaka dlhodobým projektom, ale hlavne naštartovaním nových aktivít, ktoré rozšírili ponuku v tomto segmente. Osobne som hrdý na pokrok v oblasti kultúry, ktorý

spočíval jednak vo vypracovaní a prijatí koncepcie rozvoja kultúry „Tradície inšpirujú inovácie“, v opravách a rekonštrukciách budov, ale aj v investíciách do rozširovania zbierkových a knižničných fondov našich múzeí a galérií či knižníc. Som rád, že naša snaha v kultúrnej oblasti bola pred pár mesiacmi korunovaná udelením značky „Európske kultúrne dedičstvo“, a to za komplex stredovekých nástenných malieb v kostoloch na Gemerí a Malohonte. Som rád, že som mohol byť pri tom a prispieť radou či názorom k realizácii týchto aktivít.

Gejza Sačko

MOST-HÍD

Po voľbách bolo našou snahou obsadiť post podpredsedu, aby vo vedení župy bola zastúpená aj maďarská menšina, čo sa aj podarilo. Začali sme tak neľahkú, avšak úspešnú prácu. Každý poslanec má svoju prioritu, hoci práca poslancov je tímová a má plniť požiadavky a potreby obyvateľov regiónu. Mojou prioritou bolo vytvorenie integrovaného dopravného systému, aby sa skvalitnilo a zjednodušilo cestovanie. To sa aj naplnilo a verím, že od budúceho roka sa systém zavedie aj do reálneho života. Naším cieľom bolo zachovanie a modernizácia stredných

škôl, čo sa aj podarilo. Rozsiahlou rekonštrukciou prešla SOŠ Szakkozépisz Rákócziho v Kráľovskom Chlmci. Podporovali sme projekty kultúrnych a duchovných hodnôt, podujatia na zachovanie tradícií miest, obcí a organizácií. Zrekonštruovalo sa najviac ciest za posledných 10 rokov. Najväčšou výzvou bola výstavba plavárne pri Gymnáziu v Kráľovskom Chlmci, ktorá by slúžila pre všetky školy a verejnosť nášho regiónu. Tu sme v štádiu vydania stavebného povolenia a výstavba tak bude úlohou na ďalšie volebné obdobie.

Peter Solár

OLANO, SaS, KDH, NOVA

Ako poslanec KSK som podporoval a presadzoval projekty a zámery, ktoré viedli k rozvoju cestovného ruchu a zvýšeniu zamestnanosti v kraji. Od začiatku som podporoval realizáciu geotermálneho vrtu v Čižaticiach, ale aj opravu množstva ciest v okrese Košice-okolie (napr. III/3410 a III/3346), ktorých stav si to už veľmi vyžadoval. Prostredníctvom dotačných projektov som opakovane pomohol

súboru Rozmaring, orchestru Musica Juvenalis a neziskovej organizácii Sopka. Cez dotačné schémy som pomohol aj pri obnove fasády rímskokatolíckeho kostola v Seni, pri výstavbe oddychovej zóny s ihriskami v obci Olšovany a vybudovaní fitness ihriska v obci Košická Bela. Interpeláciami som dosiahol aj to, že mládež môže od 5.9.2022 opäť využívať priestory telocvične na Ostrovského 2 v Košiciach.

Moderné školy

V číslach

63	stredných škôl
7	školských zariadení
3 000	pedagogických a nepedagogických zamestnancov
23 000	žiakov stredných škôl

Košický samosprávny kraj je zriaďovateľom 63 stredných škôl a 7 školských zariadení, medzi ktoré patria školské internáty, Centrum voľného času v Košiciach a škola v prírode v Kysaku. Kraj tiež určuje pre stredné školy vo svojej územnej pôsobnosti najvyšší počet žiakov prvého ročníka a vykonáva aj správu škôl a školských zariadení. Kraj sa snaží vytvárať aj podmienky pre šport pre žiakov stredných škôl, založil Krajskú futbalovú ligu, ktorej súčasťou je aj študentská časť. Zriadená tiež bola Krajská hokejová akadémia, ktorá funguje pri Strednej športovej škole v Košiciach. Kraj podporuje i študentské samosprávy, úspešne funguje Krajská školská rada.

Investujeme do škôl

Košický samosprávny kraj v súčasnosti investuje do škôl a školských zariadení, ktorých je zriaďovateľom,

o 15 miliónov eur viac než v minulosti. Za päť rokov investoval do modernizácie ich budov z vlastného rozpočtu viac ako 35 000 000 eur. Napríklad v aktuálnom školskom roku prebiehajú rekonštrukcie na každej tretej župnej škole. Jednou z najväčších investičných akcií tohto volebného obdobia bola rekonštrukcia hi-

storickej budovy Strednej odbornej školy v Kráľovskom Chlmci za 1,6 milióna eur. Budova bola postavená v roku 1896, uplynulé roky bola v havarijnom stave, čo sa podpísalo aj pod pokles študentov. Rozsiahlou obnovou prešiel aj stredoškolský internát na Jedlíkovej ulici v Košiciach, ktorý patrí pod SOŠ Jozefa Szakkayho. Budova z 80-tych rokov neprešla väčšou obnovou od svojej výstavby. Rekonštrukciou prechádza aj Gymnázium Šrobárova nachádzajúca sa v historickom centre Košíc. Budova je národnou kultúrnou pamiatkou, výrazne poškodená je najmä jej fasáda. Unikátny projekt sa realizuje na Spiši, Stredná priemyselná škola technická v Spišskej Novej Vsi sa premení na zelenú školu. Pribudne tam zelená strecha a vegetačné steny. Rekonštrukcie prebiehali na školách vo všetkých regiónoch kraja, okrem toho modernizovali školy aj svoje vybavenie a učebné pomôcky tak, aby mohli poskytovať svojim študentom kvalitné vzdelávanie.

Rozhýbali sme stredoškolákov

Košický samosprávny kraj sa snaží podporovať mladé športové talenty a poskytovať im vhodné podmienky na športovanie. Nádejné hokejové talenty sa môžu ďalej rozvíjať na Krajskej hokejovej akadémii, ktorá funguje pri Strednej športovej škole v Košiciach. Ide o unikátny projekt, ktorý župa realizuje v spolupráci so Slovenským zväzom ľadového hokeja a HC Košice.

35 000 000 eur
investovaných do škôl
za 5 rokov

o 15 000 000 eur
viac než v minulosti

Akadémia poskytuje žiakom kvalitné vzdelávanie, tréningový proces dobrú športovú prípravu. Kraj zároveň pracuje aj na výstavbe hokejovej haly, ktorá bude v budúcnosti slúžiť týmto žiakom na výcvik ľadového hokeja. Tí, ktorých to ťahá viac k futbalu, sa zase môžu zapojiť do Krajskej futbalovej ligy, ktorej súčasťou je aj študentská časť určená stredoškolákom. Zimná časť je určená primárne registrovaným hráčom a letná časť vracia futbal namiesto, kde sa už nehrá alebo zanikol.

Budujeme športovú infraštruktúru

V aktuálnom volebnom období župa zmodernizovala 8 multifunkčných ihrísk, ktoré sú súčasťou škôl a školských areálov. Rozsiahlymi rekonštrukciami prešli aj telocvične, napríklad telocvična Strednej odbornej školy v Šaci či telocvična Hotelovej akadémie v Michalovciach. Kraj pracuje aj na realizácii veľkých športových projektov, aktuálne sa začína výstavba skateparku pri Gymnázii Ľudovíta Štúra v Michalovciach, v Košiciach bude vybudované nové zázemie pre atlétov a to vďaka novému atletického oválu a krytej atletickému hale a v Kráľovskom Chlmci

pripravuje kraj výstavbu plavárne. Športová hala bude vybudovaná aj pri Strednej odbornej škole ekonomickej v Spišskej Novej Vsi a župa nezabudla ani na Gemer, i v Rožňave pripravuje výstavbu ihriska s umelým povrchom.

Posilnili sme duálne vzdelávanie

Kraj si dal za cieľ pripravovať študentov pre trh práce, nie na úradu práce, a preto v aktuálnom volebnom období zintenzívil spoluprácu so zamestnávateľmi zapojenými do

systému duálneho vzdelávania. Kým v školskom roku 2018/2019 mali školy uzatvorených 184 zmlúv so zamestnávateľmi, aktuálne je to takmer 1 500 zmlúv. Duálne vzdelávanie, ktoré prepája teóriu s praxou, v súčasnosti poskytuje 34 župných stredných škôl. Kraj sa tiež snaží zavádzať na školách také odbory, ktoré sú žiadané na trhu práce. Posilnené boli odbory zamerané na informačno-komunikačné technológie, novinkou je aj projekt Agrokruhov, ktorý funguje na Strednej odbornej škole v Príbeníku. Vďaka otočným ramenám, ktoré obrábajú pôdu v kruhoch, sa žiaci učia pestovať zeleninu v bio kvalite.

Pomáhame využívať eurofondy

V číslach

100 554 000 eur
zazmluvnených prostredníctvom SO pre IROP

198 percent
čerpanie v roku 2020

113 percent
čerpanie v roku 2021

Košický samosprávny kraj je sprostredkovateľským orgánom (SO) pre Integrovaný regionálny operačný program (IROP). Okrem toho, že sám realizuje projekty financované z eurofondov, s čerpaním pomáha aj obciam a mestám. Konkrétne posudzuje projektové zámery, žiadosti o nenávratný finančný príspevok, kontroluje proces verejného obstarávania, monitoruje úspešné projekty, realizuje kontroly projektov, spracováva Regionálnu integrovanú územnú stratégiu (RIÚS) a zabezpečuje aj činnosť sekretariátu Rady partnerstva pre RIÚS Košického kraja.

Milióny eur využité z eurofondov

Košickému samosprávnemu kraju sa v tomto volebnom období podarilo zvýšiť čerpanie peňazí z eurofondov.

Konkrétne v roku 2020 prečerpal kraj prostredníctvom svojho sprostredkovateľského orgánu pre IROP 7 287 000 eur, čo bolo na úrovni 198 percent a stal sa lídrom spomedzi krajov v čerpaní peňazí z tohto operačného programu. Pôvodne alokovaná suma bola prekročená aj v roku 2021, kedy čerpanie z IROP dosiahlo 113 percent. Celkovo za päť rokov kraj z IROP zazmluvnil projekty vo výške 100 554 000 eur.

Moderné autobusy aj nová stanica

Vďaka finančným prostriedkom z eurofondov a aktivite zmluvných autobusových dopravcov Košického samosprávneho kraja pribudlo v prímestskej autobusovej doprave 128 nových autobusov, čo predstavuje takmer 30 percent vozového parku. Až 55 z nich bolo zakúpených z prostriedkov z Integrovaného regionálneho operačného programu v celkovej výške vyše 10 miliónov eur. Cestovanie verejnou dopravou je komfortnejšie aj vďaka novej autobusovej stanici, ktorá pribudla v Michalovciach. Na jej výstavbu kraj pomohol sprostredkovať 1,1 milióna eur z IROP. Stanica predstavuje tzv. prestupný terminál, cestujúci sa vďaka nej dostanú suchou nohou na železničnú stanicu.

Desiatky zrekonštruovaných ciest

Kraj vďaka prostriedkom z eurofondov pomohol zlepšiť aj stav ciest vo všetkých regiónoch. Medzi najväčšie investície patrila oprava

vozovky budú zrekonštruované aj dva mosty a autobusové zastávky.

Partner pre obce a mestá

Košický samosprávny kraj pomáha s čerpaním eurofondov aj obciam a mestám. Ako sprostredkovateľský orgán pre IROP v tomto volebnom období zrýchlil proces kontrol tak, aby mohli samosprávy čerpať tieto zdroje skôr a bez vyššej administratívnej záťaže. Žiadateľom poskytuje župa konzultácie, pomáha s podávaním žiadostí o nenávratný finančný príspevok a informuje ich aj o vyhlásených výzvach. Za uplynulých päť rokov kraj takto zazmluvnil 103

cesty II/547 od Veľkého Folkmara po Spišské Vlchy. Práce na úseku dlhom 28 kilometrov trvali dva roky, vyžiadali si 6,6 milióna eur z IROP. Vďaka nim sa zlepšil stav cesty, ktorá je hlavným dopravným ťahom z Košíc do Hnileckej doliny a ďalej na Spiš. V aktuálnom volebnom období prešla rekonštrukciou aj cesta II/582, ktorá spája obce v okolí Zemplínskej šíravy s Michalovcami a Sobranceami. Práce zahŕňali opravu vozovky, autobusových zastávok, priepustov, zvodidiel či priechodov pre chodcov. V rekonštrukcii je ešte aktuálne cesta II/552 vedúca z Košíc po hranicu s Ukrajinou, prvá časť projektu zahŕňa opravu cesty od Nižnej Hutky po Slanské Nové Mesto. Práce prebiehajú v siedmich obciach, okrem novej

projektov. Samosprávy boli úspešné napríklad v žiadostiach o výstavbu nových cyklotrás, cyklistický chodník sa buduje alebo už vybudoval v obciach Smižany, Spišské Tomášovce, Letanovce, Harichovce, mestách Rožňava, Krompachy, Spišská Nová Ves či Michalovce. Kraj pomohol sprostredkovať eurofondy aj na modernizáciu škôl, školských učební či nákup školských pomôcok v Trebišove, Rakovci nad Ondavou, Ždani, Strážskom, Margecanoch, Borši, v Markušovciach aj v Gelnici môžu rozšíriť kapacitu materských škôl, v Kluknave dobudovali vodovod, v Ďurkove rozširujú verejnú kanalizáciu a vo Veľkých Kapušanoch zase skvalitnili poskytovanie sociálnych služieb.

Vytvorili sme zásobník eurofondových projektov

V novom programovom období 2021 - 2027 môžu obce a mestá čerpať eurofondy na projekty, ktoré sú súčasťou tzv. Integrovanej územnej stratégie pre Košický kraj. Na jej vytvorení pracovala župa v tomto volebnom období, pričom do diskusie zapojila aj samosprávy v rámci Rady partnerstva. Definované sú územné ciele na realizáciu projektov, ktoré môžu byť financované z eurofondov. Prostriedky, ktoré by mal mať kraj k dispozícii, môžu slúžiť na znižovanie regionálnych rozdielov, financovanie zelených projektov či inteligentnejšie hospodárstvo a tak zlepšiť život obyvateľov Košického kraja.

Zazmluvnené projekty z IROP

2018 - 2022: 103

2014 - 2017: 5

Jesenné potulky po Košickom kraji

Aj keď letné prázdniny skončili, život v Košickom kraji rozhodne nie. Dôkazom je pestrý program v každom regióne. Čo by ste povedali napríklad na Margecianske fajnoty a ich bohatú a lákavú ponuku jedál? Tí čo zas radšej chodia alebo dávajú prednosť behu, by mali určite navštíviť Gemer a Abov. V okolí Rožňavy ich čakajú gotické kostolíky, pri ktorých nie jeden stratí reč. Naopak v krajskom meste sa opäť uskutoční takmer storočný Medzinárodný maratón

mieru. Očaria vás určite aj podujatia, ktoré si pre návštevníkov pripravil Zemplín, kde si na svoje prídu milovníci vína. Kde sa teda najbližšie vybrať?

Spiš

Túlavé topánky dajú zabráť nielen kondičke, ale aj žalúdku. Našťastie, aj túto jeseň rozvoňajú Spiš Margecianske fajnoty. Unikátny gastrofestival

už desiaty rok láka všetkých, ktorí si vedú pochutiť na tradičnej lokálnej kuchyni starých mám, ale aj tých, ktorým vareška doslova prirástla k rukám a kuchyňa je ich druhým domovom. Margecanmi sa od 13. do 16. októbra ponese vôňa stovák lákavých špecialít, ktoré vzniknú pod rukami šéfkuchárov bez čapice, za to v tradičnom kroji. Domáce buchty či vábivé klobásy, k tomu veľa tanca, spevu i najrôznejších aktivít pre malých aj veľkých labužníkov. Spiš ponúka

nádherne zákutia, ktoré môžete objavovať z bicykla i peši, potešia oko, fajnoty zas nasýtia brucho. Vďaka festivalu neupadnú do zabudnutia gastro lákadlá z celého Kraja sveta, Slovenska aj okolitých krajín.

Gemer

Bohatstvo, ktoré je skryté nad aj pod zemou, jedinečné stavby a dychberúca príroda. Reč je o Gemi, ktorý sa začiatkom októbra rozozvučí tónmi od Bacha, Vivaldiho, ba ja Dvořáka. Medzinárodný festival Pro musica nostra, spojí nielen hudobníkov, ale aj všetkých fanúšikov vážnej hudby, ba aj sedem slovenských miest, v ktorých sa festival odohrá. Majstri hudobníci sa predvedú v Andrásyho obrazárni, Katedrále Nanebovzatia Panny Márie v Rožňave aj vo vzácnych gotických kostoloch v Štítniku a Ochtinej. Tým už oficiálne patrí prestížna značka Európske dedičstvo. Od roku 2013 získalo túto značku 48 lokalít v Európe, na Slovensku ju doposiaľ nemala žiadna. Je to veľká česť, že medzi jej

prvých nositeľov patria aj kostoly z Košického kraja. Okrem dvoch spomenutých ju získalo v spoločnej nominácii celkovo 12 kostolov na Gemi a Malohonte. V Košickom kraji je to ešte kostol v Kocelovciach a Plešivci. Nájdete v nich vzácne vyše 700 rokov staré fresky. Verte, je lepšie raz vidieť ako stokrát počuť.

Abov

Ak sa radšej lúčite s letom vo veľkom štýle, nechajte sa pozvať na Abov. Počas Bielej noci zažijete krajské mesto vo svetle, v akom ste ho ešte nevideli. Najväčší medzinárodný festival súčasného umenia na Slovensku bude hosťovať v Košiciach v posledný septembrový víkend. Vďaka multi-mediálnym inštaláciám ožijú hrou svetiel známe budovy v centre mesta a opäť sa k nim pridá Úrad Košického samosprávneho kraja. Do Košíc sa môžete rozbehnúť aj v prvú októbrovú nedeľu. A to doslova a dopísmena. Športovci z celého sveta už balia kufre na najstarší maratón v Európe. Tak-

mer storočný Medzinárodný maratón mieru ponúka trate pre bežcov bez rozdielu veku či kondície – od rodinného minimaratónu až po kráľovskú 42 kilometrovú disciplínu. Župa aj tento rok pomáha s organizáciou maratónu, ako aj špeciálnej juniorskej štafety Po stopách legiend. V roku 2022 mladí bežci pobežia v pomyselných topánkach ukrajinskej atlétky Oleny Burkovskej. Prejavia tak úctu nielen tejto talentovanej bežkyni, ale aj tisícom Ukrajincov, ktorí už mesiace stoja v najťažšom zápase svojho života.

MMM v Košiciach

Margecianske fajnoty

Inšpirovať sa môžete tipmi na netradičné výlety na webovej stránke www.krajsveta.sk

Zemplín

Keď sa spojí prichádzajúca jeseň a Zemplín, snáď každý si hneď predstaví slávnosti, kde sa víno leje potokom. Vinobrania sa stali neodmysliteľnou súčasťou tohto regiónu. O jeho kvalite vedú aj v obci Čerhov, ktorá si od 23. do 25. septembra 2022 pre milovníkov vína pripravila Tokajské vinobranie. Okrem pestrej ponuky tých najlepších vín a ich prezentácie si zvedavci budú môcť pozrieť tradičné remeslá z Tokajskej oblasti s bohatým sprievodným programom, vrátane vystúpení známych slovenských interpretov. Avšak to nie je všetko. Tým, ktorým by nestačila romantika vo viniciach a degustácia kvalitných, slovenských vín, dáваме do pozornosti ďalšiu destináciu. Len pár kilometrov na východ ich s otvorenou náručou a slivkami privítajú v obci Malé Trakany. Počujete dobre, so slivkami. Od 23. do 24. septembra sa tam totiž koná IX. ročník Dni sliviek. Práve tie sú typické pre tento malebný kút Košického kraja.

Pozývame na Dni európskeho kultúrneho dedičstva

Celý september sa bude niesť v znamení poriadnej dávky kultúry, a to nielen v Košickom kraji, ale v celej Európe. Témou aktuálneho ročníka Dní európskeho kultúrneho dedičstva je udržateľnosť v pamiatkach. Zaujímavé výstavy, komentované prehliadky, vstupy bez platenia a ďalšie aktivity odhalia tajomné zákutia župných kultúrnych zariadení po celom kraji. Všetky informácie o špeciálnych podujatiach nájdete na ich webových stránkach alebo na www.dekd.sk.

30. 9. - 2. 10. Džem festival

Maratónsky víkend bude v Tabačke patriť umelcom z východu. Prvý ročník Džem festivalu prinesie to najlepšie, čo v našom regióne máme. Tešíť sa môžete na koncerty lokálnych umelcov, pásmo filmov, divadlo, slam poetry aj diskusie. Počas sobotného dizajnmarketu si môžete vybrať zo širokej ponuky kreatívnych produktov od lokálnych umelcov.

30. 9. - 2. 10. Medzinárodný festival paličkovej čipky

Remeslo, ktoré nikdy nevyjde z módy, reč je o paličkovej čipke. Kvalitnú lokálnu aj zahraničnú tvorbu predstaví Gemerské osvetové stredisko v Rožňave. Nenechajte si ujsť tento originálny festival, ktorý reprezentuje tradičné hodnoty.

Viac informácií nájdete na webových stránkach a sociálnych sieťach kultúrnych organizácií Košického samosprávneho kraja.

Súťaž s tajničkou

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z tajničky nám pošlite e-mailom na tajnicka@vucke.sk do **30. 9. 2022**. Vyhrať môžete externú power banku, multifunkčnú šatku, prenosný termo pohár a pero. Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, adresa trvalého pobytu, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne na účely realizácie súťaže a odovzdania výhry. Výhercovia z predchádzajúceho čísla: **Katarína Veselá, Anna Jacková**.

Singapur je mestským a ostrovným štátom v juhovýchodnej Ázii. Slovo Singapur v preklade znamená (tajnička 1 a 2). Prelínajú sa tu kultúry, národnosti a (tajnička 3).

Autor: Juraj Mitošinka	sídelná jednotka	1. časť tajničky	označenie lietadiel Sýrie	mrknutie (expr.)	nástroj na písanie	Pomôcky: Mars, YK, chorál, a due, ANP	žilo istým spôsobom	plošné miery	rímske číslo 6	3. časť tajničky	posilní, upevní
sídlo staro-gréckych bohov						kývnu ukazovacie zámeno					
úradné miestnosti tajomníka											
značka jednotky avolt			vysoké karty hypnotický stav						značka pre bušel ženské meno		
jednotka množstva informácie				mužské meno osobné zámeno				klamstvo skr. Medzinárodného dňa detí			
aeroplán, liedadlo (hovor.)					opraží úskokom vymámil (hovor.)						
Pomôcky: dit, kreol, omnium, Orest, Uri	mužské meno	tlač. ag. Mexika 2. časť tajničky				pre dvoch (hud.) starorím. boh vojny					človek tmavšej pleti (pren.)
cyklistický viacboj							citoslovce nárazu zápas, po anglicky				
zárez, stopa po zarezaní				mámenie švajčiarsky kantón				Armáda Slovenskej republiky poplatok			
tón E znížený o jeden poltón			daj do poriadku hoci, po česky						značka telúru značka irídia		
pozorne, bedlivo											
krútil, otáčal						slávnostná zborová pieseň					